

—≡ Ս Ի Ո Ն ≡—

1. ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

1956

≡ Ա Պ Ր Ի Լ ≡

ԹԻԻ 4

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՊԱՅՔ ԵՒ ԱՂՕԹՔ

Մեծ պահքին եօթնեակը մեղքին և անոր տրամին փուլերը պատկերող շրջանն է, որքան տխուր՝ այնքան սրտազրաւ զոյներով:

Երբ հոգեւոր մտամփոփումի և կրօնական խոկումի այդ պահերուն՝ քննութեան կ'ենթարկենք մենք զմեզ, կը հանդիպինք մեղքին, մարդը բնորոշող ամենամեծ իրականութեան: Արժեւորել մարդը պիտի նշանակէր բնորոշել մեղքը, և առանց արժեւորելու մեղքը, չենք կրնար յղատիլ իրմէն:

Անառակը, տնտեսը, դատաւորը, որոնք Մեծ պահքի եօթնեակին մէջէն կը տողանցեն, եղբրական, սրտառուչ և միւս կողմէն յաղթագէն հերոսներ են մեղքին: Կրնանք մեղանշել, սակայն կորսուած չենք, որքան ատեն որ չենք պարտուած մեղքէն և չենք յուսահատուած մեղմէ:

Դիւրին չէ մարդուն համար դէմ առ դէմ զալ մեղքին և խոստովանիլ զայն. հերոսներու, բացառիկ և մեծանձն անհատներու միայն յատուկ է այս տարբեր: Առանց ներքին անկեղծութեան, որ մարդկային առաքինութիւններու ամենէն խօսուն և զեղեցիկն է, կարելի չէ տեսնել մեղքը: Մեղանշելը մարդկային է և անխուսափելի, չենք կրնար չմեղանշել. աւելի մեծ յանցանք է սակայն մեղանշելէն աւելի անկէ փախչիլը, զայն ուրանալը, զայն դիմազրաւել չուզելը, չզղջալը՝ մէկ խօսքով:

Մարդիկ առհասարակ չեն ընդունիր իրենց մեղքը, իրենց յանցանքը, զայն կապելով յաճախ իրենցմէ դուրս շարժառիթներու: Այս է դժբախտաբար աշխարհիկ բարոյականը, որ կը միտի փրկելու երեւոյթները միայն: Սակայն իրական ապաշխարողը մարդոց և երեւոյթներուն չի կապեր իր արարքը, այլ Աստուծոյ, կրկնելով իր սրտի խորէն Մեծ ապաշխարողին խօսքը, «Քեզ միայն մեղայ, Տէր»:

Ապաշխարանքի այս զգացումն է որ մեր հոգիներուն մէջ կը վերածուի աղօթքի, Աստուծոյ հետ խօսելու տենչին, որ ամենէն հզօր ձգտումներէն մին է մարդուն: Իրաւամբ ըսուած է, ով որ տենչեր չունի իր սրտին մէջ չի կրնար ունենալ աղօթք իր շրթներուն: Աղօթքը կրնայ հալիլ Աստուծոյ սրտին

երբ անկեղծ է։ Այնքան աւելի հզօր է իր թռիչքը՝ երբ չէ ծանրացած աւելորդագապաշտութեամբ և կրնայ բանալ իր թեւերը Աւետարանի սիւքերուն։ Աւորդագապաշտութեամբ և կրնայ բանալ իր թեւերը Աւետարանի սիւքերուն։ Աւորդագապաշտութեամբ և կրնայ բանալ իր թեւերը Աւետարանի սիւքերուն։ Աւորդագապաշտութեամբ և կրնայ բանալ իր թեւերը Աւետարանի սիւքերուն։

Ճշմարիտ աղօթքն ու աղօթողը կը պատկանին բոլոր ժամանակներու։ Բոլոր մշակոյթներու մէջ աղօթքի արարմունքն ու արտայայտութիւնը յատկանշուած է իր ամենէն նրբին և կարծր զիծերով։ Վէտաներու աղօթքը չի նմանիր, օրինակի համար, Ջրադաշտական ձեւագապաշտութեան, ուր կանոններու մէջ խեղդուած է հոգին և ծիծաղելի մանրամասնութեանց տակ մեռած բարոյակներ։ Ոչ ալ սեմական արիւնախանձ խստութեամբ պայմանաւոր ձեւակերպութեանց։ Ան ամբողջապէս դէպի բնութիւն և Աստուած ողբհիւլէացած տաբաժք մըն է, մարդկային տկարութիւնը ողորդելու ձգտող հոգեբանութեան մը լուսեղէն ալիքներով տարածուելն է, մարդէն դէպի դուրս անխառն բանաստեղծութեամբ։

Հռովմէացիին համար աղօթքի հանդէսները զինուորական խստութիւններ էին, որոնց ընթացքին ոչ մէջ թուլացում արտօնելի էր, որոնք կը պատժուէին մահուամբ։ Իլիականին մէջ, ան ոյժ է, կիրք է, փառաբանութիւն և խնձոյքի հանդէս՝ և չունի այն երկիւղած ու տիրական նկարագիրը որ սեմականներուն յատուկ է, կամ լոյսի հեղեղն ու վերացումը՝ որ Վէտաներուն է։ Աղօթքը իղծ մըն է, ձգտումը բարիին և ճշմարտին։

Եւ տակաւին պէտք է ըսել թէ աղօթքը աւելի է քան իղծը, ան, հաղորդակցութիւն մըն է Անոր հետ, որուն կ'ողողուին մեր աղերսանքները։ Պիտի չշարունակէինք աղօթել վատահաբար, եթէ չզիտնայինք թէ կայ Մէկը որ մեզ կը լսէ։ Որով աղօթքը հոգեբանական ներքին հարկ մըն է, որուն միջոցաւ հոգին կը ջանայ զիտակցօրէն ինքզինքը շփման դնել Աստուծոյ հետ։ Այս զգացումը նախ որոնում մըն է, յետոյ ծանօթութիւն մը, ապա փափաքներու և խնդրանքներու շարք մը։ Կը պատմեն թէ Ֆրանչիսկոս ժամերով կ'առանձնանար աղօթելու համար, կրկնելով միակ բառ մը, Աստուած։ Ահա ճշմարիտ հաղորդակցութիւնը աղօթքով եղած։ Աղօթողները ոյժի մարդեր են գերազանցապէս։

Այսօր մեղք, սրբութիւն և աղօթք բառերը մեզմէ շատերուն համար կը թուին այլեւս խորթ և հնաբոյր, սակայն մարդկային կեանքը ուրիշ բան չէ, բայց պատմութիւնը մեղքին, կեանքի հերոսութիւնները՝ վերագիւտը սրբութեան և աղօթքը հոգիին գերազոյն բանաստեղծութիւնը։

Աստուած զրկած է զմեզ աշխարհ, և ընդարձակ հեռաւորութեան մը վրայ, մեր առջև դրած է բարութեան, ճշմարտութեան և սրբութեան շնորհներ և ընդունակ ըրած է մեր սիրտը ցանկանալու անոնց։ Սակայն մենք իրապէս չենք ցանկար մինչև որ ուրիշ հակա-ուժ մը կամ ձայն մը չմղէ զմեզ դէպի այդ պարզեանքը։ Հոն է որ կը սկսի կեանքի փորձութիւնը ու կը յետադուրս մեղքին և սրբութեան կալուածները, և ապաշխարանքը կը հագնի իր իրական նշանակութիւնը։ Կեանքը փորձութեան և ապաշխարանքի դաշտ մըն է, անոնք միայն կրնան յաղթող հանդիսանալ, որոնք Աստուծոյ հոգիով հոն

կ'առաջնորդուին: Հետեւաբար հոն ուր մենք կ'առաջնորդենք ինքզինքնիս առանց Անոր կամքին ու հողիին, հոն մեզի կը սպասէ պարտութիւն միայն:

Մարդկային կեանքը անվերջ կուի մըն է նիւթին և խորհուրդին միջև, երկրաքարէ կիրքերու և բարձրագոյն մտածումներու միջև: Իրողութիւնը այս կերպ ըլլալով հանդերձ՝ մարդը չի կրնար հրաժարիլ ոչ մեղքէն և ոչ ալ Աստուծմէ: Բայց բարիին տենչը կը մնայ ի վերջոյ տիրական զիծը մարդու հողիին: Միւս կողմէն պէտք է զիտնալ թէ մարդը բոլորովին անզօր չէ մեղքին դէմ: Մեր մէջ կայ նոյնպէս հակադիր ուրիշ զօրութիւն մը, բարիին ոյժը և խղճին ձայնը որոնք կը զօրացնեն զմեզ առաջնորդելով մեր քայլերը դէպի բարին և կատարեալը:

Պահքը եթէ կրօնաբարոյական պարտադրանք մը, արարմունք մըն է իր արտաքին ձեւին մէջ, խորքով ան պատրաստութիւնն է Աստուծոյ — և առիթը հոգեկան փրկութեան:

Մեծ պահքի այս օրերուն, պէտք է մեր մտածումի առարկան ըլլայ մեր բարձրագոյն ճակատագրին հոգը, առօրեային մէջ մեզմէ խուսափած մեր բարձրագոյն էութեան, մեր ապագայ կեանքին հայեցողութեան շրջանը: Ժամանակամիջոցը ուր մենք կը վերագտնենք մեր միւս բարձրագոյն մասը, ամբողջացնելու համար զմեզ:

Առաջին և միակ ճշմարտութիւնը կեանքին այն է թէ մարդ կը պատկանի Աստուծոյ թէ իր բնութեամբ և թէ իր ձգտումներով: Եթէ կասկածինք այս ճշմարտութեան, խղած կ'ըլլանք մարդուն ու Աստուծոյ միջև եղած կապը և ասով կասեցուցած կ'ըլլանք մարդուն մեծ խոյանքները, որոնք Աստուծով են պայմանաւոր:

Մարդը Աստուծոյ պատկերն է, բարձր և վայելուչ, և պարտ է ինքզինքը մաքրել այն բոլոր ապտերէն և մութերէն որոնք կրնան աղարտել իր արքայական դրոշմը: Ստորնագոյն նկարագիր մը զմեզ ոչ միայն կը հեռացնէ Աստուծմէ, այլ նաև մեր մարդկութենէն:

Կատարելութեան ձգտումը մարդկային հողիի ամենէն ազնիւ յատկութիւններէն մին է: Կեանքը շարժում է դէպի որոշ նպատակ մը, դէպի կատարելութիւն: Իմաստունը, հերոսը և սուրբը, որոնք պատմութեան մէջ մարդկային յառաջդիմութեան թափօրապետներն են, ունին աստուածային այդ ոյժէն և մօտ են Աստուծոյ: Կրօնքը այդ բոլորին միաձոյլ պահանջն է, այն ոսկի կամուրջը՝ որուն վրայէն դարերով մարդկութիւնը կը փորձէ Աստուծոյ երթալ: Աստուած մեր էութեան բարձրագոյն սահմանին վրայ է, Անոր հասնելով մեր մարդկութիւնը իր լրման հասած կ'ըլլայ, փառաւորելով ինքզինքը:

